

Dagens ord – lyssna

Kort förklaring: Lyssna är att använda öronen och tänka på det man hör. Man lyssnar på ljud.

I den här guiden får du förslag på samling, hur ordet lyssna kan användas under skoldagen, aktiviteter i Skoltavlan samt förslag på aktiviteter, sånger och böcker som hjälper eleven att upptäcka och förstå ordet lyssna.

OBS! Tänk på att modellera under hela samlingen och var extra noga med att modellera dagens ord varje gång det förekommer. Modella är när personal använder samma AKK-sätt som eleverna tillsammans med sitt tal, utan krav på att eleven ska göra det. Detta kan göras med gester, tecken eller bildsymboler (i exempelvis kommunikationskortor, kommunikationsböcker eller digitala hjälpmedel).

Samling (20 min)

Introduktion av dagens ord

- Lyssna på Vem är det av Linn Johnels. Modella särskilt ordet lyssna.
- Berätta att dagens ord är lyssna.
- Säg ordet lyssna med klassens gemensamma AKK-system.
- Be eleverna leta upp ordet i sina individuella AKK-system. Elever som inte har ett eget AKK-system kan använda basordskartan som följer med materialet. Om ordet inte finns i elevernas system så lägg till det.

Förklara ordet

- Säg ”Lyssna är att använda öronen och tänka på det man hör. Man lyssnar på ljud”.
- Visa föremålen och säg ”lyssna” och gör så att de låter. Håll föremålen bakom skärmen eller under skynket eller skärmen och få dem att låta. Säg ”lyssna!” fortsatt låta med föremålet medan du tar fram det och visar alla. Prata om att ”vi lyssnade!” ”vi hörde nycklarna”, ”vi lyssnade på nycklarna”.

Förslag på material: skärm eller skynke, nycklar, rytm-ägg, två stenar eller andra föremål som låter olika

Läs berättelsen

Läs berättelsen om Pip och Kvitt antingen på skärm eller utskriven.

Vem gör ljudet

Berätta att ni ska lyssna, precis som Pip och Kvitt. Visa ljudföremålet och låt alla höra ljudet några gånger. Säg ”lyssna!” Ge ljudföremålet till en personal. Om det passar gruppen kan eleverna blunda eller titta bort en kort stund. Säg ”Lyssna! Vem gör ljudet?” Personalen gör ljudet och pausar. När eleverna riktar uppmärksamheten mot rätt person (tittar, pekar, säger namn etc), bekräfta “[namn] gör ljudet! Ni lyssnade noga!” Upprepa flera gånger med olika personer.

Förslag på material: instrument som är lätt för elever att få att låta såsom ett litet klockspel eller en talknapp med meddelandet ”Hallå!”

Ordbild

- Visa ordbilden, ljuda fonemen (**l-y-ss-n-a**) och följ med fingret. Ordbilden finns i slutet på denna handledning.
- Sätt upp ordbilden på väggen.

Extra aktivitet

Lyssna på en sång eller titta på ett videoklipp.

Sånger:

- Hjärtetrumman av Thomas Hertzman
- Lyssna till ditt hjärta med Friends
- Lyssna på mig av Sång-Godis
- Örats sång av Malmö Kulturskola
- Jag har nåt att säga av Märith Bergström Isacson

Böcker:

Lyssna Kjelle av Kajsa Gordan

Tecken på lärande

- Eleven tittar mer när du tecknar/använder deras AKK.
- Eleven tittar mer på sitt AKK.
- Eleven reagerar när du säger ordet.
- Eleven utforskar ordet i sitt AKK. Tolka och svara på de symboler eleven väljer även om det inte är det aktuella basordet.
- Eleven verkar förstå ordet i en vardagssituation, exempelvis vid maten, påklädning eller bokläsning.
- Eleven verkar även förstå ordet i nya situationer och aktiviteter.
- Eleven använder ordet oftare i situationer där det passar in.

Använd ordet under hela dagen

Kom ihåg: Modella bara ordet, förhör inte eleverna om deras förståelse av begreppet. Uppmärksamma och svara när eleven själv uttrycker något, oavsett om det är ett basord eller inte. Om eleven kan uttrycka ordet och vet vad det betyder så ställ öppna frågor eller vänta och förvänta. Instruera eller uppmana dem inte att använda fokusordet.

Använd ordet lyssna under hela skoldagen. Lyssna när någon kommer i korridoren, lyssna för att höra om det kommer någon bil, lyssna när andra pratar och var mycket noga att modellera om eleverna på något sätt vill förmedla något. "Jag lyssnar!" eller "[kollegas namn] [eleven] säger lyssna på mig". Uppmärksamma också eleverna om någon försöker ta kontakt – "[namn] vill att du lyssnar". Hämta inspiration nedan och försök att använda olika kommunikativa funktioner under dagen.

Kommunikativa funktioner

Önskemål och behov	Protestera	Berätta, fråga, svara	Kommentera
lyssna! lyssna på mig lyssna på ... vill lyssna vill lyssna mera lyssna nu	lyssnar inte vill inte lyssna inte lyssna du lyssnar inte	vi lyssnade på... lyssnar du?	jag lyssnar! jag lyssnar på dig lyssna , en... (jag hör något)

Undervisningsmaterial i Skoltavlan

I Skoltavlan finns följande övningar som innehåller basordet lyssna. Du hittar dem i biblioteket under kategorin kommunikation. Information om inställningar för materialen finns i den övergripande handledningen för basord.

- Pip och Kvitt – berättelse
- Pip och Kvitt – ramsa
- Pip och Kvitt – välj samma
- Pip och Kvitt – samtalskarta
- Lyssna – övning
- Lyssna – trycka/hända

Tips! Du kan också skriva ut text, bilder, bildsymboler och samtalskartor till berättelser och ramsor som stöd i undervisningen. Materialen finns på samma sida som denna lärarhandledning på Skoltavlans hemsida.

Förslag på aktiviteter utifrån ämnesområden

Estetisk verksamhet	Gör ett musikdrama, lyssna och dansa till olika slags musik, lyssna på musik och måla.
Läsa, skriva	Lyssna på en ljudbok, lyssna och titta på teckensagor. Bokstavs jakt – göm bokstäver i lokalen och lyssna sedan hur varje bokstav låter (fonemet).
Motorik	Dansstopp, gå i takt med trumma.
Vardagsaktiviteter	Poängtera om någon säger nej – lyssna! Lyssna om någon bil kommer. Ljudjakt: göm en högtalare som spelar någonstans i närområdet som eleverna ska hitta. Elever som inte går själva kan visa var de vill åka genom att titta, peka eller instruera, vilken musik blir eleverna glada av, lugna, pigga?
Verklighetsuppfattning	Använd omgivningskontroll – talknappar, tryckkontakter, appar, elevernas egna hjälpmedel, röststyrning för att spela upp olika ljud och musik.

Fler förslag som inspiration!

Förstärk en bok med ljud

Material: Bok med ljud (finns många med en knapprad med ljud som passar boken) eller gör ljudeffekter till en bok, exempelvis Det var det fräckaste, Bockarna Bruse.

Ord/fraser: Lyssna! Lyssna, jag hörde något. Lyssna, vad är det?

Gör så här: Läs boken, gör ljudeffekter och växla mellan att uppmana att lyssna, att fråga ”lyssnar ni?” “lyssna, en [ljud]”. Personalen modellerar jag lyssnar! vill lyssna mer.

Jag har nåt att säga

Material: AKK-system som används i klassen, eventuellt en symbol för “jag har något att säga” eller en talknapp med meddelandet jag har något att säga.

Så gör du: Sjung låten jag har nåt att säga som du hittar här som låt 3. En personal visar att hen har något att säga genom att räcka upp handen, göra ett ljud och titta på läraren, titta upp, titta på ett speciellt armband, på sitt AKK-system eller bara börja prata. Säg “Du har något att säga/Du vill säga något, jag lyssnar!” Ge möjlighet att säga något med sitt AKK-system. Om eleven säger något, bekräfta och svara. Om eleven inte säger något – ”ok, du ville inte säga något. En annan gång kanske”. Om eleven tittar på en personal eller på annat sätt visar att hen vill ha hjälp att berätta – bekräfta det och hjälps åt. Att ta initiativ att bli lyssnad på är det viktiga så pressa inte, uppmuntra och se till att det blir trevligt.

Gemensamt skrivande

Skriv fylla-i-meningar, till exempel på temat ljudpromenaden: Lyssna, _____.

Eleverna kan välja ord att fylla i meningen med:

- Foton eller bilder på sådant som förekommer utomhus i närmiljön
- Exempelvis fordons-sidan, vädersidan eller natursidan i elevens AKK-system

OBS! Vägledning för detta moment hittar du i den övergripande lärarhandledningen.

Ordbild

lyssna

